

INARI, Partakko, Lahdenperä I (INARI 128)

INARI, Partakko, Lahdenperä II (INARI 129)

INARI, Partakko, Lahdenperä III (INARI 319)

Kivikautisten asuinpaikkojen

(INARI 128 - 129) sekä mahdollisesti

esihistoriallisen tulenpitopaikan

(INARI 319) kaivaus 17. - 27.8.1981

Markku Torvinen

Sisällysluettelo

	Sivu
1. Aluksi	3
2. Arkistotietoja, INARI, Partakko, Lahdenperä I (<u>INARI 128</u>)	5
2.1. Paikallistus, maastosta ja maaperästä	5
2.2. Kaivaustutkimukset	6
2.2.1. Tasokaivaus	6
2.2.2. Vaakitukset	7
2.2.3. Löydöt	7
3. Ajoitus	7
4. Yhteenveto	8
5. Kuvaluettelo	8
5.1. Negatiivit	8
5.2. Diapositiivit	8
6. Karttaluettelo	9
7. Arkistotietoja, INARI, Partakko, Lahdenperä II, (<u>INARI 129</u>)	10
7.1. Paikallistus, maastosta ja maaperästä	10
7.2. Kaivaustutkimukset	11
7.3. Löydöt	11
8. Ajoitus	12
9. Yhteenveto	12
10. Kuvaluettelo	12
10.1. Negatiivit	12
10.2. Diapositiivi	13

11.	Karttaluettelo	13
12.	Arkistotietoja, INARI, Partakko, Lahdenperä III (<u>INARI 319</u>)	14
	12.1. Paikallistus, maastosta ja maaperästä	14
	12.2. Kaivaustutkimus	15
13.	Hiilinäytteet	15
14.	Tuloksia	15
15.	Kuvaluettelo	16
	15.1. Negatiivit	16
	15.2. Diapositiivit	17
16.	Karttaluettelo	17
	Kuvataulut	18
	Kartat	22 - 34

1. Aluksi

Inarissa 11.6.1979 pidetyssä tiepiirin ja museoviraston edustajien välisessä neuvottelussa sekä seuraavana vuonna suoritettussa tarkastuksessa todettiin kahden Partakon kylän alueella sijaitsevan kivikautisen asuinpaikan (kohteet INARI 128 ja 129) joutuvan välittömän tuhoutumisuhan alaisiksi silloin kun TVL-Lapin piiri aloittaa parannustyöt Kaamanen-Norjan raja -tieosuudella (hanke nro 583). Nämä kohteet sijaitsevat välittömästi mainitun maantien läheisyydessä (kartta s. 23).

Kirjeessään 22.4.1980 nro 2785 Lapin tie- ja vesirakennuspiirille museoviraston esihistorian toimisto totesi tilanteen ja ehdotti 20 200 markan suuruista määrärahaa myönnettäväksi kaivaustutkimuksia varten. TVL-Lapin piiri suostui anomukseen.

Kuitenkin johtuen Lapin lyhyestä kenttätökaudesta jouduttiin tutkimukset siirtämään vuoden 1981 puolelle.

Kirjeessään 14.4.1981 nro 2849 museoviraston esihistorian toimisto esitti TVL-Lapin piirille määrärahan korottamista 23 000 markkaan kohonneen kustannustason vuoksi. Tähän suostuttiin 5.5.1981 päivätyssä TVL-Lapin piirin kirjeessä.

Kaivaustutkimukset Inarin Partakossa suoritettiin ajalla 17. - 27.8.1981 johdolla. Piirtäjänä toimi FK Tapio Seger. Rahoittaja järjesti majoituksen Niipijoen työmaatukikohtaan, palkkasi 5 kaivausmiestä paikan päällä, huolehti työmaakuljetuksista, toimitti kaivauspaikalle työmaakopin, työkaluja sekä erilaisia tarvikkeita. Yhdysmiehenä rahoittajan taholta toimi ins. Halvari Niipijoen tukikohdasta.

Kohteiden INARI 128 ja 129 kaivauksen kestäessä löydettiin kohde INARI 319, jonka tutkiminen saatiin sovitetuksi kesän 1981 kaivausohjelmaan.

Jäljempänä ovat paikkakohtaiset kunkin kohteen kaivausselostukset.

Tähän kertomukseen kuuluu sisällysluettelon lisäksi tekstisivut 3 - 17, negatiivit 55392-402 s. 18 - 21 ja diapositiivit 5956-60 ja karttasivut 22 - 34.

Helsingissä 21.4.1984

Murola Toivonen

2. Arkistotietoja

INARI, Partakko, Lahdenperä I

INARI 128

Kunta: Inari

top. kartta 3842 10

Kylä: Partakko

PARTAKKO

Om.: Valtio, Metsähallitus, Inarin hoitoalue

x = 7499

y = 3248

z = 125-130

Vuoden 1981 kaivauslöydöt:

KM 21391:1 - 22

Aikaisemmat tutkimukset: Ari Siiriäisen tarkastus ²9.11.1979 1980

Tähän kertomukseen osaan kuuluvat kartat s. 22 - 27, negatiivit 55392-395 ja diapositiivit 5956-57.

2.1. Paikallistus, maastosta ja maaperästä

Lahdenperä I - kohde (= INARI 128) sijaitsee Inarijärven luoteisrannalla Partakon kylän koulusta linnuntietä 5 km lounaaseen Kaamanen-Norjan raja -tien, ns. Sevettijärven tien varressa välittömästi tien pohjoispuolella. Lahdenperän lahden rantaan on paikasta matkaa 200 - 250 m.

Kohde sijaitsee pohjois-etelä -suuntaisella hiekkaharjanteella, jonka maantien leikkaus katkaisee. Länsipuolinen alue on suota ja soistuvaa sekametsää ja

pensaikkaa, samoin pohjois- ja itäpuolinen alue. Tien vastakkaisella puolella harjanne jatkuu etelään ja kaartuu itään. Harjanteen laki ja rinteet ovat varvikon peitossa, paikoin paljaaksi kuluneet, ja kasvaa harvaa nuorta männikköä. Pintakasvuston muodostama kerros on ohut. Sen alainen humuskerros on lähes olematon. Alimpana on vaaleaa lähes kivetöntä hiekkaa.

Paras löytökohta sijaitsee harjun laella pienellä kumpareella, johon on pystytetty voimalinjan pylväs (kuvat 1 - 3, kartat s. 22 - 27).

2.2. Kaivaustutkimukset

2.2.1. Tasokaivaus

Kaivaustutkimukset Lahdenperä I:ssä suoritettiin ajalla 17. - 21.8.1981. Paikaksi valittiin harjun laella oleva pieni kumpare (kuva 2), jonka pinnalla näkyi paljaaksi kuluneissa kohdissa muutamia kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta. Ennen paalutusta kohta valokuvattiin. Tämän jälkeen harjanteen laelle paalutettiin linja 102 (ruudut 104-118) ja tämän jälkeen linja 100 (ruudut 100-102 ja 114-118). Viimeiseksi paalutettiin linja 104 (ruudut 108-118, kartat s. 24 - 25). Mittaukset suoritettiin ruudun eteläkulman paalusta, jonka koordinaatit nimeävät kunkin ruudun. Koordinaatistossa x kasvaa koilliseen ja y luoteeseen. X-linjan suunta on 54-00/60-00.

Kaivaus suoritettiin tasokaivauksena lapioin ja lastoin käyttäen 10 cm:n kerrosjakoa.

Tasokartat piirrettiin kentällä mittakaavaan 1:25 (kartat s. 25 - 27). Lahdenperä I:ssä tutkittiin kaikkiaan 76 m²:n kokoinen alue. Johtuen kulttuurikerroksen ja

kiinteiden muinaisjäännösten täydellisestä puuttumisesta ei profiilikarttoja piirretty.

2.2.2. Vaakitukset

Vaakitusten kiintopisteenä käytettiin TVL:n mittauspistettä nro 152 (= 127,53 m. m.p.y.), joka sijaitsee kaivausalueella ruudussa 102/118. Lukema koneelta kiintopisteeseen on 127. Vaakituskone pystytettiin kaivausalueen länsipuolelle ruudun 100/118 länsikulmasta 4 m länteen.

2.2.3. Löydöt

Kulttuurimaata ei kohteessa havaittu laisinkaan - vain pari ruskean hiekan muodostamaa laikkua ruuduissa 102/112 ja 116 kerroksessa 1 ja seuraavassa kerroksessa hieman laajempi laikku ruuduissa 102/114-116. Seuraavassa kerroksessa peitti koko kaivausalueen puhtas vaalea hiekka.

Liesiä tai muita tulenpidon jälkiä ei kaivausalueella ollut, ei myöskään hiiliä.

Irtainta löytöaineistoa kertyi niukasti (KM 21391:1 - 22):

- kvartsikaavin (alanro :12)
- kvartsi-iskoksia 8 kpl
- kvartsiitti-iskos
- palanutta luuta n. 80 g

3. Ajoitus

Ajoituksen kannalta ainoana suuntaa-antavana löytönä on kaavin (:12), joka

muotonsa puolesta viittaa esikeraamiseen aikaan.

4. Yhteenveto

Kaivaustulosten perusteella näyttää Lahdenperä I -kohde olleen varsin tilapäisluontoinen, mahdollisesti esikeraamisella ajalla käytetty "levähdyspaikka", jossa on valmistettu kvartsiesineitä ja aterioitu. Tulenpidosta paikalla ei ole selviä merkkejä, mutta siihen viittaavat kuitenkin kohdasta löydetyt palaneen luun palat.

5. Kuvaluettelo

5.1. Negatiivit

Kuva 1 (f. 55392) Kaivauspaikka idästä yli Kaamanen-Norjan raja -maantien. Taaempänä näkyvä sähköpylväs on kaivausalueella ruudussa 104/114.

Kuva 2 (f. 55393) Kaivausalue kaakosta ennen paaluttamista. Paras löytökohta on kumpareella taaemman sähköpylvään ja kannon luona.

Kuva 3 (f. 55393-395) Kaivausalue kaakosta. Lähimpänä näkyy linja 100 pohjaan kaivettuna.

5.2. Diapositiivit

5956. Lahdenperä I luoteesta. Paras löytöalue on lähimmän sähköpylvään ja siitä oikealle olevan kannon luona.

5957. Kaivausalue kaakosta. Lähimpänä näkyy linja 100.

6. Karttaluettelo

	Sivu	
Ote top. kartasta 3842 10, 1:20 000	22	A4
Yleiskartta 1:2000	23	A1
Pintavaakituskartta, 1:100	24	A3
Tasokartta, taso 1, 1:50	25	A2
Tasokartta, taso 2, ruudut 100/114-116, 102/110-116, 104/112-116, 1:50	26	A3
Tasokartta, taso 3, ruudut 100/114, 102/110-116, 104/114, 1:50	27	A3

7. Arkistotietoja

INARI, Partakko Lahdenperä IIINARI 129

Kunta: Inari

top. kartta 3842 10

Kylä: Partakko

x = 7506

Om.: Valtio, Metsähallitus, Inarin hoitoalue

y = 3314

z = 120 - 130

Vuoden 1981 löydöt:

KM 21392:1 - 5

Aikaisemmat tutkimukset: Ari Siiriäisen tarkastus 9.11.1979

Tähän kertomuksen osaan kuuluvat kartat s. 22 - 23, 28 - 29, negatiivit 55396-397 ja diapositiivi 5958.

7.1. Paikallistus, maastosta ja maaperästä

Lahdenperä II kohde (= INARI 129) sijaitsee Inarijärven luoteisrannalla Partakon kylän koulusta linnuntietä n. 4,5 km lounaaseen Kaamanen-Norjan raja -tien varressa välittömästi tien luoteispuolella. Partakonselän rantaan on paikasta matkaa n. 220 m. Lahdenperä I -asuinpaikka sijaitsee tästä kohteesta n. 600 m länsilounaaseen.

Kaivauspaikka sijaitsee pohjois-etelä -suuntaisen maantieleikkauksen katkaisemalla harjanteella, jonka itä- ja länsipuolella on lampia. Harju jatkuu tieleikkauksen eteläpuolella n. 200 m kohti etelää.

Kohdan maaperä on epätasaraakeista, paikoin karkeahkoa hiekkaa ja soraa.

Paikalla kasvaa harvaa männikköä ja koivikkoa. Aluskasvillisuutena on varvikkoa ja poronjäkälää (kuvat 4 - 5, kartat s. 22 - 23, 28 - 29).

7.2. Kaivaustutkimukset

Kaivaus sijoitettiin harjun laelle, koska tältä kohdalta löydettiin pintalöytöinä maantien leikkauksen luoteispuolisesta luiskasta sekä harjun laelta paljaaksi kuluneista kohdista muutamia kvartsi-iskoksia sekä palanutta luuta.

Harjun laelle paalutettiin koekaista 100 (ruudut 100-124) käyttäen 2 x 2 m:n ruudukkoa. Kaistan suunta on N - S.

Pintavaahtituksen jälkeen kaistasta tutkittiin ruudut 100/100, 104, 110, 114, 118-124 lapioin ja lastoin 1. kerroksen pohjaan. Tämän lisäksi avattiin 3 kooltaan 2 x 2 m olevaa koekuoppaa maantien reunaan lähelle luiskan taitetta (kartat s. 23, 29). Yhteensä tutkittiin kohteessa n. 64 m²:n kokoinen alue.

Kaivaustulokset jäivät täysin negatiivisiksi: minkäänlaisia merkkejä kiinteistä tai irtaimista muinaisjäännöksistä ei kohdasta saatu, vaikka varmuuden vuoksi useisiin kaivettuihin ruutuihin tehtiin vielä 50 - 70 cm syvät "tarkastuskuopat". Tästä syystä katsottiin kohteen enempi kaivaminen hyödyttömäksi.

Vaakitusten kiintopisteenä käytettiin TVL:n mittauspistettä nro 157 (= 127, 829), joka sijaitsee kaivausalueella ruudussa 100/102 (kartta s. 23).

Lukema koneelta kp:een oli 194.

7.3. Löydöt

Löydöt jäivät siis varsin niukoiksi: ne koostuvat ainoastaan pintalöytöinä koh-

dasta poimituista löydöistä ja ovat seuraavat:

- kvartsi-iskoksia 7 kpl
- palanutta luuta alle 0,5 g
- kalan selkänikama

8. Ajoitus

Em. löytöjen nojalla kohdetta ei voida ajoittaa tarkemmin kuin n. kivikautiseksi. Lähin tunnettu asuinpaikka - Lahdenperä I, joka on mahdollisesti esikeraaminen, antaa aiheen epäillä tätäkin kohdetta esikeraamiseksi.

9. Yhteenveto

Lahdenperä II:n niukat löydöt ovat ainoastaan pintalöytöjä. Kysymyksessä voi olla varsin tilapäisluontoinen "levähdyspaikka". Paikasta ei ollut havaittavissa kulttuurimaata eikä tulenpidon jälkiä. Kohteen ajoitus on epävarma, mahdollisesti esikeraaminen, koska lähin tunnettu asuinpaikka kuulune tuohon ajanjaksoon.

10. Kuvaluettelo

10.1. Negatiivit

Kuva 4 (f. 55396). Kaivauspaikka lounaasta Kaamanen-Norjan raja -tieltä.

N - S -suuntainen koekaista on harjun laella alkaen lähinnä tietä olevan petäjän luota. Koekuoppia tehtiin poikki harjun maantien suunnassa lähelle tieleikkauksen reunaa.

Kuva 5. (f. 55397). Koekaista 100 luoteesta. Lähimpänä ruutu 100/124. Taustalla vasemmalla häämöttää maantie.

10.2. Diaposiivi

5958. Kaivauspaikka lounaasta yli Kaamanen-Norjan raja -maantien. N - S -suuntainen koekaista on harjun laella alkaen lähinnä tietä olevan petäjän luota.

11. Karttaluettelo

	Sivu	
Ote top. kartasta 3842 10, 1:20 000	22	A4
Yleiskartta 1:2000	23	A1
Pintavaaituskartta 1:100	28	A3
Tasokartta, taso 1 (= pohja), 1:100	29	A3

12. Arkistotietoja

INARI, Partakko, Lahdenperä IIIINARI 319

Kunta: Inari

top. kartta 3842 10

Kylä: Partakko

x = 7508

Om.: Petteri Paltto (?), os. 99920 PARTAKKO

y = 3329

z = 120 - 130

Vuoden 1981 kaivauslöydöt:

KM 21393:1 - 2 (hiilinäytteitä)

Tähän kertomuksen osaan kuuluvat kartat s. 22 - 23, 30 - 34, negatiivit 55398-402 ja diapositiivit 5959-60.

12.1. Paikallistus, maastosta ja maaperästä

Lahdenperä III -kohde (= INARI 319) sijaitsee Inarijärven luoteisrannalla Partakon koulusta linnuntietä n. 4400 m lounaaseen, Kaamanen-Norjan raja -maantien kaakkoispuolella tiestä n. 10 m. Partakonlahden rantaan on kohteesta matkaa n. 50 m. Lahdenperä III -kohde sijaitsee tästä kohteesta 120 m länteen.

Paikka on "pounikkoista" järveen rajoittuvaa rantatasannetta. Maaperä on vähäkivistä hiekkaa. Alueella kasvaa pintakasvustona erilaisia varpuja ja jäkälää sekä harvaa koivikkoa.

7 m kohteesta koilliseen on lautarakenteinen kioski, jota ympäröivään alueeseen kuuluvana on osa kohteen näkyvästä osasta tasattu (kuva 2, kartat s. 22 - 23).

Lahdenperä III -kohde havaittiin kohteiden Lahdenperä I - II kaivauksen kestäessä. Lahdenperä III muistutti päällisin puolin tarkasteltaessa kodanpohjaa seinävalleineen.

12.2. Kaivaustutkimus

Kohta paalutettiin 2 x 2 m:n ruudukkoon (ruudut 98/102, 100/98-102, 102/98-102). Kohta jaettiin kahteen osaan linjaa 102 pitkin ja kaivettiin ruutujen 98-102 osalta lapioin ja lastoin käyttäen 10 cm:n kerrosjakoa liikuttamattomaan pohjamaahan (kartat s. 30 - 32 ja kuvat 7 - 9). Linjan 102 profiili piirrettiin pohjoisesta nähtynä (kartta s. 33).

Loppuosa paalutetusta alueesta jaettiin kahteen osaan linjaa 102 myöten ja kaivettiin pohjamaahan. Jäljellejääneen sektorin profiili (N - S -linja 102 piirrettiin idästä nähtynä (kartta s. 34).

Vaakitusten kiintopisteenä käytettiin kioskin lounaiskulman nurkkakiveä, johon lukema koneelta oli 105. Absoluuttisen korkeuden määrittämiseksi kiinnitettiin mittaukset TVL:n mittauspisteeseen nro 159 (= 129,24 m. m.p.y.). Näin saatiin kp:n arvoksi 126,96 m. m.p.y.

13. Hiilinäytteet

Kohteesta otettiin kaksi puuhiilinäytettä:

Näyte nro 1 kuopan pohjasta (pl. 256, syv. 85 - 90 cm, paino n. 250 g) ja

" nro 2 kuopan yläosasta (pl. 195, syv. n. 25 cm, paino 28 g).

14. Tuloksia

Kohteen - mahdollisesti esihistoriallisen tulenpitopaikan - rakenne käy ilmi parhaiten kuvista 6 - 9 ja kartoista s. 30, 33 - 34: hiekkamaahan on kaivettu

yläosaltaan halkaisijaltaan n. 160 cm:n kokoinen ja 50 - 60 cm syvä kuoppa, josta nostettu maa muodostaa "vallin" kuopan ympärille. Vanha pintaturve erottuu leikkauksessa.

Kuopan pohjalla on 10 - 15 cm paksu hiilikerros sekä osittain palanutta ja lahonnutta puuta. Tulenpidosta johtuen on hiekka kuopan yläosan seinämissä ja ympärillä palanutta.

Kuoppaan syntynyt hiillos on ilmeisesti peitetty kivillä siten, että kivikerros ulottuu kuopan reunojen tasalle. Alimmat kivet ovat osittain kuumuuden rapauttamia ja nokisia. Kivien välissä on noen ja hiilenmurujen sekaista likamaata. Minkäänlaisia irtaimia löytöjä ei kohdasta saatu, ei myöskään havaittu asumukseen viittaavia merkkejä.

Ottaen huomioon tulenpitopaikkaa peittävän paikoin paksunkin aluskasvillisuuden ja turpeen muodostaman kerroksen vahvuuden, jonka muodostuminen ei näin pohjoisella alueella tavallisesti ole kovinkaan nopeaa, ei tämä tulenpitopaikka voi olla aivan viime aikoina rakennettu.

15. Kuvaluettelo

15.1. Negatiivit

Kuva 6 (f. 55398). Kohde ennen kaivausta pohjoisesta. Taustalla näkyy Partakonselkä.

Kuva 7 (f. 55399). Kohteesta on turve poistettu linjaa 102 myöten, ja kiveys alkaa hahmottua. Kuva koillisesta.

Kuva 8 (f. 55400). Keskiosan kiveystä koillisesta.

Kuva 9 (f. 55401-402). Linjan 102 profiili luoteesta. Kivillä täytetyn kuopan

pohjalla on paksu hiilikerros.

15.2. Diaposiivit

5959. Lahdenperä III, linjan 102 profiili luoteesta.

5960. Lahdenperä III pohjoisesta.

16. Karttaluettelo

	Sivu	
Ote top. kartasta 3842 10, 1:20 000	22	A4
Yleiskartta 1:2000	23	A1
Tasokartta, 1:25, taso 1, ruudut 98/100-102, 100/98-102, 102/98-102	30	A3
Tasokartta, 1:25, taso 2, ruudut 98-102/102	31	A4
Tasokartta, 1:25, taso 3, ruudut 98-102/102	32	A4
Profiilikartta, 1:25, W - E -linja 102 pohjoisesta, ruudut 98-104	33	A3
Profiilikartta, 1:25, N - S -linja 102 idästä, ruudut 98-100	34	A4

Kuva 1 (f. 55392). Kaivauspaikka idästä yli Kaamanen - Norjan raja -maantien. Taaempi sähköpylväs on kaivausalueella ruudussa 104/114.

Kuva 2 (f. 55393). Kaivausalue kaakosta. Paras löytökohta on kumpareella kannon ja taaemman sähköpylvään luona.

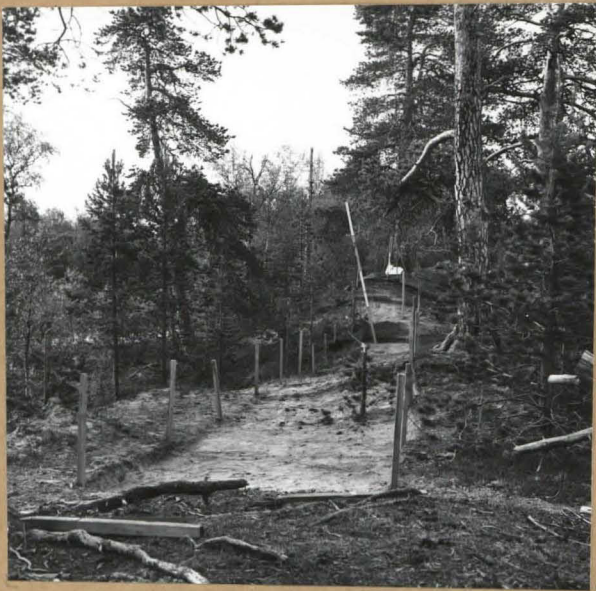

Kuva 3 (f. 55394-395). Kaivausalue kaakosta. Lähimpänä linja 100 pohjaan kaivettuna.

Kuva 4 (f. 55396). Kaivauspaikka lounaasta Kaamanen - Norjan raja -tieltä. N - S -suuntainen koekaista on harjun laella alkaen lähinnä tietä olevan petäjän luota. Koekuoppia tehtiin poikki harjun maantien suunnassa lähelle tieleikkauksen reunaa.

Kuva 5 (f. 55397). Koekaista 100 luoteesta. Lähimpänä ruutu 100/124. Taustalla vasemmalla hämöttää maantie.

Kuva 6. K ohde ennen kaivausta osittain tasoitettuna. Taustalla näkyy Partakon- selkä. Kuva pohjoisesta. (f. 55398)

Kuva 7. Kohteesta pintakasvillisuus osit- tain poistettuna. Kuva koillisesta. (f. 55399).

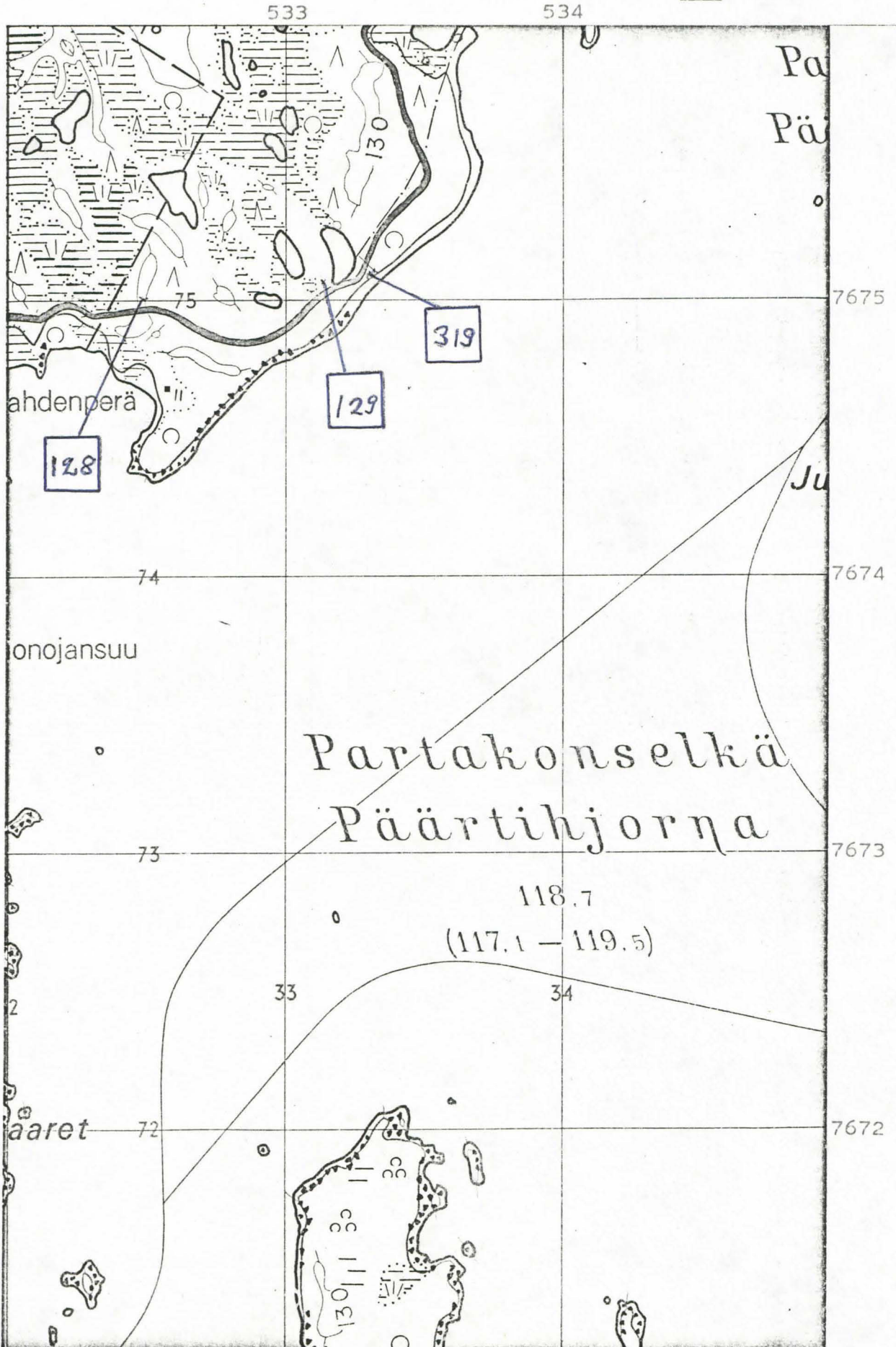
Kuva 8. Kohteen keskiosan kiveystä koillisesta. (f. 55400)

Kuva 9. Kohteen laikkaus luoteesta. Kivillä täytetyn kuopan alimmassa osassa on paksu hiilikerros. (f. 55401-402)

319

Ote top. kartasta 3842 10, 1: 20 000, painettu 1971
 Kohteet Lahdenperä I-III (= INARI 128, 129 ja 319)

INARI, PARTAKKO, LAHDENPERÄ III

M. TORVINEN 1981

N-S-LINJAN 102 PROFIILI IDÄSTÄ

MK 1:25

KP 099

PIIRT. T. SEGER

